

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

30 януари 2024 година*

„Преюдициално запитване — Кохезионен фонд на Европейския съюз — Регламент (ЕО) № 1083/2006 — Членове 99 и 101 — Финансови корекции във връзка с открити нередности — Регламент (ЕС) 2021/1060 — Член 104 — Финансови корекции от страна на Комисията — Решение на Комисията за отмяна на част от приноса от този фонд — Валидност — Харта на основните права на Европейския съюз — Член 41 — Право на добра администрация — Член 47, първа алинея — Право на ефективни правни средства за защита пред съд“

По дело С-471/22

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Административен съд София-град (България) с акт от 4 юли 2022 г., постъпил в Съда на 13 юли 2022 г., в рамките на производство по дело

Агенция „Пътна инфраструктура“

срещу

Ръководител на Управляващия орган на Оперативна програма „Транспорт“ 2007—2013 г. и директор на дирекция „Координация на програми и проекти“ в Министерство на транспорта (РУО)

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: К. Jürimäe, председател на състава, N. Piçarra (докладчик), M. Safjan, N. Jääskinen и M. Gavales, съдии,

генерален адвокат: Т. Ćарета,

секретар: А. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

– за Агенция „Пътна инфраструктура“, от Ив. Иванов,

* Език на производството: български.

- за Ръководителя на Управляващия орган на Оперативна програма „Транспорт“ 2007—2013 г. и директор на дирекция „Координация на програми и проекти“ в Министерство на транспорта (РУО), от М. Георгиев,
- за българското правителство, от Т. Митова, в качеството на представител,
- за Европейската комисия, от Р. Carlin, Д. Драмбозова и G. Wils, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася, от една страна, до валидността на Решение C(2021) 5739 final на Комисията от 27 юли 2021 година за отмяна на част от приноса от Кохезионния фонд за оперативна програма „Транспорт“ 2007—2013 г. по цел „Сближаване“ в България (наричано по-нататък „решението от 27 юли 2021 г.“), и от друга страна, до тълкуването на членове 41 и 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“), член 296, параграф 3 ДФЕС и членове 98 и 100 от Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета от 11 юли 2006 година за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1260/1999 (ОВ L 210, 2006 г., стр. 25; Специално издание на български език, 2007 г., глава 14, том 2, стр. 64).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между Агенция „Пътна инфраструктура“ (България) (наричана по-нататък „АПИ“), от една страна, и Ръководителя на Управляващия орган на Оперативна програма „Транспорт“ 2007—2013 г. и директор на дирекция „Координация на програми и проекти“ в Министерство на транспорта (РУО) (България) (наричан по-нататък „управляващият орган“), от друга страна, по повод на финансова корекция, която е в размер на 5 % от стойността на договор от 27 февруари 2012 г., финансиран с безвъзмездна финансова помощ по оперативна програма „Транспорт“ 2007—2013 г., и която този орган е определил на АПИ с писмо от 29 декември 2021 г.

Правна уредба

Правото на Съюза

Регламент № 1083/2006

- 3 Съображение 65 от Регламент № 1083/2006, приложим *ratione temporis* към спора в главното производство, гласи:

„В съответствие с принципите на субсидиарност и пропорционалност държавите членки следва главно да са отговорни за осъществяването и контрола на интервенциите“.

- 4 Съгласно член 2, точка 7 от този регламент:

„По смисъла на настоящия регламент следните термини имат значението, което им е определено по-долу:

[...]

7) „нередност“: всяко нарушение на разпоредба на общностното право, произтичащо от действие или бездействие на стопански субект, което има или би имало като последица нанасянето на вреда на общия бюджет на Европейския съюз, като отчете неоправдан разход в общия бюджет“.

- 5 Член 60 от посочения регламент е озаглавен „Функции на управителния орган“ и предвижда:

„Управителният орган отговаря за управлението и изпълнението на оперативната програма в съответствие с принципа за стабилно финансово управление и по-специално:

а) да гарантира, че операциите са избрани за финансиране в съответствие с критериите, приложими за оперативната програма и че те са в съответствие с приложимите общностни и национални правила за целия период на осъществяването им;

[...]“.

- 6 Член 70 от същия регламент е озаглавен „Управление и контрол“ и в параграфи 1 и 2 предвижда:

„1. Държавите членки отговарят за управлението и контрола на оперативните програми, по-специално чрез следните мерки:

а) гарантират, че системите за управление и контрол на оперативните програми са установени в съответствие с членове 58[—]62 и функционират ефективно.

б) предотвратяват, откриват и отстраняват нередности и осигуряват възстановяването на неправомерно изплатени суми, заедно с лихвите за забава, когато е целесъобразно. Те ги съобщават на [Европейската Комисия] и я информират за развитието на административните и [съдебни] процедури.

2. Когато неправомерно платените на бенефициер суми не могат да бъдат възстановени, държавата членка отговаря за възстановяването на изгубените суми в общия бюджет на [Европейския съюз], когато се установи, че загубата е настъпила в резултат на грешка или на небрежност от нейна страна“.

7 Член 98 от Регламент № 1083/2006 е озаглавен „Финансови корекции от държавите членки“ и гласи:

„1. Държавите членки носят отговорност на първо място да разследват нередностите, да действат при доказателства за голяма промяна, която засяга естеството на условията за изпълнението или контрола на операциите или оперативните програми, както и да извършват необходимите финансови корекции.

2. Държавата членка извършв[а] необходимите финансови корекции във връзка с отделни или системни нередности, установени в операциите или оперативните програми. Корекциите, извършени от държава членка, се състоят в анулирането на всички или на част от публичния принос за оперативната програма. Държавата членка взема предвид характера и сериозността на нередностите и финансовата загуба за фондовете.

[...]“.

8 Член 99 от този регламент е озаглавен „Критерии за корекциите“ и гласи:

„1. Комисията може да извърши финансови корекции, като анулира цялото или част от участието на Общността в оперативна програма, когато, след като извърши необходимия преглед, стигне до заключението, че:

- а) има сериозен недостатък в системата за управление и контрол на програмата, който е поставил в опасност участието на Общността, вече платено за програмата;
- б) разходите, съдържащи се в сертифициран отчет за разходите, са нередовни и не са били поправени от държавата членка преди откриването на процедурата за извършване на корекции съгласно настоящия параграф;
- в) държава членка, която не е изпълнила задълженията си по член 98 преди откриването на процедурата за извършване на корекции съгласно настоящия параграф.

2. Комисията основава финансовите си корекции на отделни установени случаи на нередовност, като взема предвид системния характер на нередността с цел да определи дали трябва да приложи корекция с фиксирана стойност или екстраполирана стойност.

3. При вземането на решение относно размера на корекцията Комисията взема предвид характера и сериозността на нередността и степента и финансовите последици на установените недостатъци в съответната оперативна система.

4. Когато Комисията основава позицията си на факти, установени от одитори, различни от одиторите от нейните служби, тя изготвя заключенията си относно финансовите последици, след като разгледа взетите от съответната държав[а] членка мерки по член 98, параграф 2, докладите, предоставени по член 70, параграф 1, буква б), и отговорите от държавата членка.

5. Когато държавата членка не изпълни обещанията си, посочени в член 15, параграф 4, Комисията може, в зависимост от степента на неспазване на задълженията, да извърши финансова корекция, като анулира [целия] или част от приноса на структурните фондове за съответната държава членка.

Процентът, който се прилага за посочената в настоящия параграф финансова корекция, се определя в правилата за прилагане на настоящия регламент, приети от Комисията в съответствие с предвидената в член 103, параграф 3 процедура“.

9 Член 100 от посочения регламент е озаглавен „Процедура“ и гласи:

„1. Преди да вземе решение за финансова корекция, Комисията открива процедурата, като информира държавата членка за временните си заключения и моли държавата членка да ѝ представи забележките ѝ в срок от два месеца.

[...]

2. Комисията взема предвид всяко доказателство, предоставено от държавата членка в определените в параграф 1 срокове.

3. Когато държавата членка не приема временните заключения на Комисията, държавата членка е поканена на изслушване от Комисията, по време на което двете страни в сътрудничество въз основа на партньорството полагат усилия да постигнат споразумение относно направените от тях забележки и заключения.

[...]

5. При отсъствие на споразумение, Комисията взема решение относно финансовата корекция в срок от шест месеца от датата на изслушването, като взема предвид цялата информация и предоставените забележки по време на процедурата. Ако не се проведе изслушване, шестмесечният период започва да тече два месеца след датата на писмото-покана, изпратено от Комисията“.

10 Член 101 от същия регламент е озаглавен „Задължения на държавите членки“ и предвижда:

„Прилагането на финансова корекция от Комисията не засяга задължението на държавата членка да продължи събирането, предвидено в член 98, параграф 2 от настоящия регламент, и да си възстанови държавната помощ по член [107 ДФЕС] и по член 14 от Регламент (ЕО) № 659/1999 на Съвета от 22 март 1999 [година за установяване] на подробни правила за прилагането на член [108 ДФЕС] [ОВ L 83, 1999 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 8, том 1, стр. 41]“.

Регламент (ЕС) 2021/1060

11 Член 104 от Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и

интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика (ОВ L 231, 2021 г., стр. 159) е озаглавен „Финансови корекции от страна на Комисията“ и предвижда:

„[...]

2. Преди да вземе решение за финансова корекция, Комисията информира държавата членка за своите заключения и ѝ дава възможност в срок от 2 месеца да представи коментари и да докаже, че действителната степен на нередност е по-ниска, отколкото в преценката на Комисията. Срокът може да бъде удължен по взаимно съгласие.

3. В случай че държавата членка не приеме заключенията на Комисията, тя бива поканена на изслушване от Комисията с цел да се гарантира, че цялата информация, която е от значение, както и всички коментари, са налице като основа за заключенията на Комисията относно прилагането на финансовата корекция.

4. Комисията взема решение за финансова корекция, като взема предвид степента, честотата и финансовите последици на нередностите или сериозните недостатъци, посредством акт за изпълнение в рамките на 10 месеца от датата на изслушването или на предоставянето на допълнителната информация, поискана от Комисията.

Когато взема решение относно финансова корекция, Комисията взема предвид цялата информация и представените коментари.

[...]“.

Българското право

- 12 Член 70, алинея 1 от Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове (ДВ, бр. 101 от 22 декември 2015 г.), в редакцията му, приложима към фактите по главното производство (наричан по-нататък „Законът за европейските фондове“), предвижда:

„Финансова подкрепа със средства от ЕСИФ може да бъде отменена изцяло или частично чрез извършване на финансова корекция на следните основания:

[...]

9. за нередност, съставляваща нарушение на правилата за определяне на изпълнител по глава четвърта, извършено чрез действие или бездействие от страна на бенефициента, което има или би имало за последица нанасянето на вреда на средства от ЕСИФ;

10. за друга нередност, съставляваща нарушение на приложимото право на Европейския съюз и/или българското законодателство, извършено чрез действие или бездействие от страна на бенефициента, което има или би имало за последица нанасянето на вреда на средства от ЕСИФ“.

- 13 Съгласно член 71, алинея 1 от Закона за европейските фондове „[ч]рез извършването на финансови корекции се отменя предоставената по глава трета финансова подкрепа със средства от ЕСИФ или се намалява размерът на изразходваните средства — допустими разходи по проект, с цел да се постигне или възстанови ситуацията, при която всички разходи, сертифицирани пред Европейската комисия, са в съответствие с приложимото право на Европейския съюз и българското законодателство“.
- 14 Член 73 от Закона за европейските фондове предвижда:
- „(1) Финансовата корекция се определя по основание и размер с мотивирано решение на ръководителя на управляващия орган, одобрил проекта.
- (2) Преди издаването на решението по ал. 1 управляващият орган трябва да осигури възможност бенефициентът да представи в разумен срок, който не може да бъде по-кратък от две седмици, своите писмени възражения по основателността и размера на финансовата корекция и при необходимост да приложи доказателства“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 15 АПИ е бенефициер по Оперативна програма „Транспорт“ 2007—2013 г. чрез договор, сключен с управляващия орган. В изпълнение на този договор, след провеждане на процедури по възлагане на обществени поръчки, АПИ сключва три договора, всеки от които има за предмет проектирането и строителството на път.
- 16 На 18 май 2017 г. Комисията открива процедура за финансова корекция и дава двумесечен срок на Република България да представи коментари. На 4 декември 2019 г. се провежда техническа среща между Комисията и тази държава членка с цел изясняване на позициите им. На 2 март 2021 г. се провежда и изслушване, след което посочената държава членка предоставя на Комисията допълнителна информация.
- 17 В решението от 27 юли 2021 г., чийто адресат е Република България, Комисията приема, че разглежданите три процедури за възлагане на обществени поръчки са били организирани от АПИ в нарушение на някои разпоредби на Директива 2004/18/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 31 март 2004 година относно координирането на процедурите за възлагане на обществени поръчки за строителство, услуги и доставки (ОВ L 134, 2004 г., стр. 114; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 8, стр. 116). Поради това на основание член 99, параграфи 2 и 3 от Регламент № 1083/2006 Комисията отменя част от приноса на Кохезионния фонд за съответната оперативна програма и определя финансова корекция с фиксирана ставка в размер на 5 % за разходите, декларирани за засегнатите операции по обществените поръчки.
- 18 Вследствие на това решение управляващият орган започва процедура за определяне на финансова корекция на АПИ за всяка от посочените обществени поръчки. Така с писмо от 29 декември 2021 г. той определя финансова корекция в размер на 5 % от стойността на един от разглежданите договори за възлагане на обществена поръчка. АПИ обжалва това решение пред Административен съд София-град (България) — запитващата юрисдикция.

- 19 Тази юрисдикция има съмнения относно валидността на решението от 27 юли 2021 г. Тя отбелязва по-специално, че Комисията не е мотивирала в достатъчна степен това решение, не е взела предвид съществуващото известно противоречие между разглежданото обявление за обществена поръчка и спецификациите, които са част от тръжната документация, и многократно се е позовала на практика на Съда, в която се тълкува Директива 2004/17/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 31 март 2004 година относно координиране на процедурите за възлагане на обществени поръчки от възложители, извършващи дейност във водоснабдяването, енергетиката, транспорта и пощенските услуги (ОВ L 134, 2004 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 8, стр. 3), докато приложима по разглежданото от нея дело е Директива 2004/18.
- 20 Освен това запитващата юрисдикция иска да се установи дали член 41 от Хартата допуска Комисията да установи нарушение на правилата, приложими в областта на обществените поръчки, като се основе на становището само на съответната държава членка, но не и на това на възлагащия орган, както и дали компетентните национални органи трябва да констатират нередовността в самостоятелно производство, преди да определят финансова корекция, или могат да се основат на направената от Комисията констатация за нередност, и в такъв случай дали член 47 от Хартата допуска юрисдикцията, компетентна да упражни контрол върху националната корекция, да бъде обвързана от направената от Комисията констатация за нередност.
- 21 При тези обстоятелства Административен съд София-град решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
- „1) Валидно ли е [решението от 27 юли 2021 г.] с оглед изискванията за обосноваване, мотивираност, пълнота и неедностранчивост на извършената проверка съгласно разпоредбата на чл. 296, пар. 3 от ДФЕС и принципа на добра администрация по чл. 41 от [Хартата]?
- 2) Следва ли разпоредбата на чл. 100 от Регламент 1083/2006 на Съвета да се тълкува в смисъл, че за да бъде законосъобразно решението на ЕК, Комисията не следва да установява, анализира и квалифицира всички правнозначими факти в производството, а следва да ограничи и формира изводите си само на база на комуникацията и обмяната на позиции, респ. уведомления, с държавата членка?
- 3) В хипотеза като настоящата, когато е налице постановен, влязъл в сила, акт на Европейската комисия за определяне на финансова корекция на държава членка за допуснатата нередност при разходване на средства от Европейския съюз при провеждане на три отделни процедури за възлагане на обществени поръчки, следва ли националните компетентни органи да проведат самостоятелно производство по установяване на нередност за да приложат законосъобразна финансова корекция в съответствие с чл. 98 от Регламент 1083/2006?
- 4) При отрицателен отговор на предходния въпрос, следва ли да се счита, че правото на участие на лицата в производството по определяне на финансова корекция от държавите членки е обезпечено в съответствие с правото на добра администрация по чл. 41 от [Хартата]?

- 5) В хипотеза като настоящата, когато е налице постановен, влязъл в сила акт на Европейската комисия за определяне на финансова корекция на държава членка за допуснатата нередност при разходване на средства от Европейския съюз при провеждане на три отделни процедури за възлагане на обществени поръчки, следва ли разпоредбата на чл. 47 от [Хартата] да се тълкува в смисъл, че националният съд, сезиран с жалба срещу акт за определяне на финансова корекция на национален компетентен орган по отношение на една от тези поръчки, е обвързан от установеното и приетото от страна на ЕК, или посочената норма предполага, че съдът трябва, в рамките на пълен съдебен процес и с всички допустими от закона способности да установи и изследва правнозначимите факти и обстоятелства по спора, като даде дължимото правно разрешение?
- 6) При отговор на предходния въпрос в смисъл, че националният съд е обвързан от решението на Европейската комисия, в това число и относно фактическите констатации в него, може ли да се приеме, че правото на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес на лицата, по отношение на които е наложена финансова корекция, е обезпечено в съответствие с чл. 47 от [Хартата]?”.

По преюдициалните въпроси

По първия и втория въпрос

- 22 Най-напред следва да се отбележи, че макар във втория си въпрос запитващата юрисдикция да посочва член 100 от Регламент № 1083/2006, в случая Комисията все пак е следвала установената в член 104 от Регламент 2021/1060 процедура, като е приела, че последният член е приложим *ratione temporis* с оглед на процесуалното му естество.
- 23 При това положение първите два въпроса, които следва да се разгледат заедно, трябва да се разбират в смисъл, че с тях се иска да се установи дали с оглед на член 296, параграф 2 ДФЕС, член 41 от Хартата и член 104 от Регламент 2021/1060 решението от 27 юли 2021 г. е невалидно.
- 24 На първо място, що се отнася до твърдението, че Комисията е нарушила закрепеното в член 41, параграф 2, буква а) от Хартата право на изслушване, тъй като не е изслушала бенефициера на средствата, от съображения 22—27 от решението от 27 юли 2021 г., както и от писмените становища на управляващия орган, на българското правителство и на Комисията се установява, че макар член 104 от Регламент 2021/1060 да не предвижда изрично задължение за Комисията да изслуша бенефициера на средствата, представители както на този орган, така и на АПИ са участвали в техническа среща и в изслушване, организирани от Комисията в рамките на предвидената в този член процедура.
- 25 На второ място, що се отнася до твърдяното нарушение от страна на Комисията на задължението за мотивиране, предвидено в член 296, параграф 2 ДФЕС и член 41, параграф 2, буква в) от Хартата, следва да се припомни, че мотивите трябва да излагат ясно и недвусмислено съображенията на автора на съответния акт, така че да дадат възможност на заинтересованите лица да се запознаят с основанията за приемането му, а на компетентната юрисдикция — да упражни своя контрол (вж. по-конкретно решения от

2 април 1998 г., Комисия/Sytraval и Brink's France, C-367/95 P, EU:C:1998:154, т. 63, от 22 март 2001 г., Франция/Комисия, C-17/99, EU:C:2001:178, т. 35, и от 2 септември 2021 г., EPSU/Комисия, C-928/19 P, EU:C:2021:656, т. 108).

- 26 Изискването за мотивиране следва да се преценява в зависимост от обстоятелствата по конкретния случай, и по-специално в зависимост от съдържанието на акта, естеството на изложените мотиви и интереса, който адресатите или други лица, засегнати пряко и лично от акта, могат да имат от получаване на разяснения. Следователно не се изисква мотивите на акта да уточняват всички фактически и правни обстоятелства, които биха могли да се считат за релевантни (вж. в този смисъл решения от 2 април 1998 г., Комисия/Sytraval и Brink's France, C-367/95 P, EU:C:1998:154, т. 63, и от 14 октомври 2010 г., Deutsche Telekom/Комисия, C-280/08 P, EU:C:2010:603, т. 131).
- 27 В това отношение, най-напред, след като в съображения 28—36 от решението от 27 юли 2021 г. излага съгласно изискванията по член 104, параграф 2 от Регламент 2021/1060 мотивите, въз основа на които е стигнала до извода за наличието на нередност, в съображения 49—67 Комисията отговаря на доводите, изтъкнати от Република България в хода на процедурата по посочения член 104. Така Комисията преценява дали изтъкнатите от тази държава членка съображения могат да се считат за извънредни обстоятелства, обосноваващи изключение от предвидените в Директива 2004/18 и визирани в случая правила.
- 28 По-нататък, що се отнася до довода, че Комисията не е взела предвид спецификата на всеки един от трите договора, за които се отнася мярката за финансова корекция, от съображения 32, 33, и най-вече 56—59 от решението от 27 юли 2021 г. следва, че възлагащият орган е наложил на всеки член на консорциума, с който са подписани договорите, и за всеки от тези договори идентично изискване, а именно опит в строителството на пътища с носимоспособност на пътната конструкция от 11,5 тона на ос, без това изискване да е обосновано от извънредни обстоятелства. Като се основава на точка 91 от решение от 5 април 2017 г., Vorta (C-298/15, EU:C:2017:266), Комисията приема за непропорционално това изискване, наложено по еднакъв начин на всички членове на консорциума, независимо от собствения им професионален капацитет в консорциума.
- 29 Обстоятелството, че както отбелязва запитващата юрисдикция, това решение се отнася до Директива 2004/17, докато приложима в главното производство е Директива 2004/18, не изключва релевантността на Директива 2004/17, нито на посоченото решение. Всъщност тези две директиви имат сходен предмет, едни и същи правни основания и разглежданата разпоредба от Директива 2004/18 е формулирана по един и същ начин като съответстващата ѝ разпоредба в Директива 2004/17, като решение от 5 април 2017 г., Vorta (C-298/15, EU:C:2017:266), впрочем се позовава на решение от 7 април 2016 г., Partner Apelski Dariusz (C-324/14, EU:C:2016:214), което се отнася до тълкуването на Директива 2004/18.
- 30 Накрая, що се отнася до твърдяното противоречие между обявлението за обществена поръчка и спецификациите, които са част от тръжната документация, относно това дали критериите за подбор е трябвало да бъдат изпълнени от всеки консорциум или поотделно от всеки от членовете му, трябва да се констатира, че подобно противоречие, дори да се приеме за установено, не е било изтъкнато от страните в хода на процедурата по

определяне на финансова корекция по член 104 от Регламент 2021/1060. Следователно Комисията не може да бъде упрекната, че не е изпълнила задължението си за мотивиране в това отношение.

- 31 С оглед на изложените съображения следва да се заключи, че при съвместното разглеждане на първия и втория въпрос не се установяват обстоятелства, които могат да засегнат валидността на решението от 27 юли 2021 г.

По третия и четвъртия въпрос

- 32 С третия и четвъртия въпрос, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 98, параграф 2 от Регламент № 1083/2006 във връзка с член 41 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че ако в прието на основание член 99 от този регламент решение Комисията установи нередност по смисъла на член 2, точка 7 от посочения регламент и с оглед на това определи финансова корекция на държава членка, компетентните национални органи трябва, след като проведат самостоятелна административна процедура, да съберат неправомерно получените суми, като определят финансова корекция на бенефициера на средствата.
- 33 От членове 98 и 99 във връзка със съображение 65 от Регламент № 1083/2006 следва, че на първо място, държавата членка трябва да провери правилното използване на средствата и евентуално да установи наличието на нередност по смисъла на член 2, точка 7 от посочения регламент. Член 98, параграф 2, първа алинея от същия регламент предвижда, че държавите членки са длъжни да извършат финансова корекция, ако установят нередности във връзка с операции или оперативни програми (вж. в този смисъл решения от 26 май 2016 г., *Județul Neamț и Județul Vasău*, C-260/14 и C-261/14, EU:C:2016:360, т. 48, и от 6 декември 2017 г., *Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere*, C-408/16, EU:C:2017:940, т. 64 и 65).
- 34 Това тълкуване се потвърждава от член 60, буква а) от Регламент № 1083/2006, съгласно който управляващият орган гарантира, че операциите, избрани за финансиране, са в съответствие с приложимите правила на Съюза и национални правила за целия период на осъществяването им.
- 35 Само при условията на евентуалност, за да поправи неизпълнение от страна на държавата членка, Комисията е оправомощена на основание член 99 от Регламент № 1083/2006 да приеме мерки за финансова корекция, когато стигне до заключението, че дадена държава членка не е изпълнила задълженията си по член 98 от този регламент. В случая в решението от 27 юли 2021 г. Комисията отбелязва, че Република България не е приела никакво решение на основание член 98 от посочения регламент.
- 36 Освен това от член 101 от Регламент № 1083/2006 следва, че определянето на финансова корекция от Комисията на държава членка не засяга задължението на последната по член 98, параграф 2 от този регламент да събере неправомерно получените от бенефициерите средства на Европейския съюз.
- 37 Това тълкуване се потвърждава от член 70, параграф 1, буква б) от Регламент № 1083/2006, който гласи, че държавите членки, които отговарят за управлението и контрола на оперативните програми, имат задължението да осигурят възстановяването на неправомерно изплатени суми, ако има такива, заедно с лихвите за забава.

- 38 От тук следва, че държавите членки имат задължение да съберат средствата на Европейския съюз, получени неправомерно вследствие на злоупотреба или небрежност от страна на бенефициерите, и това им задължение по правило не отпада, дори и да са възстановили тези средства на Съюза в изпълнение на решение на Комисията, чиито адресати са (вж. по аналогия решения от 13 март 2008 г., *Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening* и др., C-383/06—C-385/06, EU:C:2008:165, т. 38 и 58, от 21 декември 2011 г., *Chambre de commerce et d'industrie de l'Indre*, C-465/10, EU:C:2011:867, т. 34, и от 18 декември 2014 г., *Somvaø*, C-599/13, EU:C:2014:2462, т. 44 и 45).
- 39 Следователно, когато Комисията приеме решение за финансова корекция на основание член 99 от Регламент № 1083/2006, държавата членка е длъжна по силата на член 101 от този регламент да събере неправомерно получените суми, като приеме мерки за финансова корекция на основание член 98, параграф 2 от посочения регламент, освен ако събирането е станало невъзможно поради грешка или небрежност на тази държава членка (вж. в този смисъл решение от 1 октомври 2020 г., *Elme Messer Metalurgs*, C-743/18, EU:C:2020:767, т. 71).
- 40 Когато приемат такива мерки, с които прилагат правото на Съюза, държавите членки са длъжни да спазват общите принципи на това право и разпоредбите на Хартата (вж. в този смисъл решения от 26 май 2016 г., *Județul Neamț* и *Județul Bacău*, C-260/14 и C-261/14, EU:C:2016:360, т. 54, и от 17 ноември 2022 г., *Avicarvil Farms*, C-443/21, EU:C:2022:899, т. 38).
- 41 Тъй като в този контекст запитващата юрисдикция се позовава по-специално на член 41 от Хартата, който се отнася до правото на добра администрация, е важно да се подчертае, че адресати на този член са институциите, органите, службите и агенциите на Съюза, а не органите или структурите на държавите членки, поради което частноправен субект не може да се позовава на този член пред националните органи (вж. в този смисъл решение от 17 юли 2014 г., *YS* и др., C-141/12 и C-372/12, EU:C:2014:2081, т. 67). Когато обаче държава членка прилага правото на Съюза, изискванията, произтичащи от правото на добра администрация като общ принцип на правото на Съюза, и по-конкретно от правото на всяко лице засягащите го въпроси да бъдат разглеждани безпристрастно и в разумен срок, са приложими за провежданата от компетентния национален орган процедура (вж. в този смисъл решения от 8 май 2014 г., *N.*, C-604/12, EU:C:2014:302, т. 49 и 50, и от 10 февруари 2022 г., *Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld* (Давностен срок), C-219/20, EU:C:2022:89, т. 37).
- 42 Доколкото запитващата юрисдикция се позовава и на правото на участие в процедурата, следва да се уточни, че тъй като позволява да се упражни правото на изслушване, това право е неразделна част от правото на защита, зачитането на което представлява общ принцип на правото на Съюза. Правото на изслушване гарантира на всяко лице възможността да изрази надлежно и ефективно становището си в хода на административната процедура и преди приемането на всяко решение, което може да засегне неблагоприятно интересите му, включително когато приложимата правна уредба не предвижда такова изискване. Правилото, съгласно което на адресата на увреждащо решение трябва да бъде предоставена възможност да изрази своето становище, преди решението да бъде прието, има за цел да позволи на компетентния орган да отчете надлежно всички релевантни фактори (вж. в този смисъл решение от 5 ноември 2014 г., *Mukarubega*, C-166/13, EU:C:2014:2336, т. 44—47 и 49).

- 43 Следователно това правило е приложимо към процедура за финансова корекция, проведена от националните органи на основание член 98, параграф 2 от Регламент № 1083/2006 вследствие на решение на Комисията, с което се установява нередност.
- 44 С оглед на изложените съображения на третия и четвъртия въпрос следва да се отговори, че член 98, параграф 2 от Регламент № 1083/2006 във връзка с общите принципи на правото на Съюза на добра администрация, на зачитане на правото на защита и на равните процесуални възможности трябва да се тълкува в смисъл, че ако в прието на основание член 99 от този регламент решение Комисията установи нередност по смисъла на член 2, точка 7 от посочения регламент и с оглед на това определи финансова корекция на държава членка, компетентните национални органи трябва по правило да съберат неправомерно получените суми, като определят финансова корекция на бенефициера на средствата след провеждане на самостоятелна административна процедура, в хода на която този бенефициер трябва да може да изрази надлежно и ефективно становището си.

По пети и шести въпрос

- 45 С петия и шестия въпрос, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 47 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална юрисдикция да бъде обвързана от окончателно решение на Комисията, с което поради нередност се отменя изцяло или отчасти принос от фонд на Европейския съюз, когато разглежда жалба срещу националния акт, с който в изпълнение на посоченото решение се определя финансова корекция на бенефициера на тези средства.
- 46 Принципът на ефективна съдебна защита, закрепен в член 47 от Хартата, включва различни аспекти, като по-конкретно правото на защита, принципа на равни процесуални възможности, правото на достъп до съд и правото на съвети, защита и представителство (решение от 6 ноември 2012 г., Otis и др., C-199/11, EU:C:2012:684, т. 48).
- 47 Както обаче бе припомнено в точка 42 от настоящото решение, правото на изслушване, което е неразделна част от правото на защита, гарантира на всяко лице възможността да изрази надлежно и ефективно становището си в хода на производството (решение от 26 октомври 2021 г., Openbaar Ministerie (Право на изслушване от изпълняващия съдебен орган), C-428/21 PPU и C-429/21 PPU, EU:C:2021:876, т. 62). Това право би било нарушено, ако съдебното решение се основава на факти и документи, с които самите страни — или една от тях — не са могли да се запознаят и по които съответно не са могли да вземат отношение (решение от 17 ноември 2022 г., Harman International Industries, C-175/21, EU:C:2022:895, т. 63).
- 48 Освен това принципът на равни процесуални възможности, който, подобно на принципа на състезателност, произтича от правото на справедлив процес, предполага задължението да се осигури на всяка от страните разумна възможност да представи своята позиция, включително да посочи доказателствата си, при условия, които не я поставят в явно неблагоприятно положение спрямо противната страна. Така този принцип гарантира равни права и задължения на страните, що се отнася по-специално до правилата относно събирането на доказателства и състезателното начало пред компетентния съд. Следователно всеки представен пред този съд документ трябва да може да бъде преценен и оспорен от всяка от страните в производството (вж. в този смисъл решения от 6 ноември

2012 г., Otis и др., C-199/11, EU:C:2012:684, т. 71 и 72, от 10 февруари 2022 г., Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Давностен срок), C-219/20, EU:C:2022:89, т. 46, и от 17 ноември 2022 г., Harman International Industries, C-175/21, EU:C:2022:895, т. 62).

- 49 От това следва, че когато юрисдикция на държава членка разглежда жалба срещу национален акт, с който се определя финансова корекция на бенефициер на средства от Европейския съюз и който е приет в изпълнение на окончателно решение на Комисията, отменящо изцяло или отчасти приноса на такъв фонд поради нередност, тази юрисдикция трябва да може да провери и валидността на последното решение. Ако тази юрисдикция счита, че едно или няколко основания за невалидност на решението на Комисията — изтъкнати от страните или евентуално повдигнати служебно — следва да се приемат по същество, трябва да спре производството и да сезира Съда с преюдициално запитване за преценка на валидността, тъй като само той е компетентен да установи невалидност на акт на Съюза (вж. в този смисъл решение от 25 февруари 2021 г., VodafoneZiggo Group/Комисия, C-689/19 P, EU:C:2021:142, т. 144).
- 50 Този механизъм на преюдициално запитване, доколкото позволява да се оспори пред Съда направена от Комисията констатация за нередност, позволява да се гарантира закрепеното в член 47 от Хартата право на ефективни правни средства за защита, с което се ползват адресатите на националния акт за събиране, когато с този акт органите на държавата членка прилагат правото на Съюза.
- 51 С оглед на изложените съображения на петия и шестия въпрос следва да се отговори, че член 47 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че допуска национална юрисдикция да бъде обвързана от окончателно решение на Комисията, с което поради нередност се отменя изцяло или отчасти принос от фонд на Европейския съюз, когато разглежда жалба срещу националния акт, с който в изпълнение на посоченото решение се определя финансова корекция на бенефициера на средствата, като, ако има съмнения относно валидността на това решение, тази юрисдикция трябва да сезира Съда с преюдициално запитване за преценка на валидността му.

По съдебните разноски

- 52 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

- 1) При съвместното разглеждане на първия и втория въпрос не се установяват обстоятелства, които могат да засегнат валидността на Решение C(2021) 5739 final на Комисията от 27 юли 2021 година за отмяна на част от приноса от Кохезионния фонд за оперативна програма „Транспорт“ 2007—2013 г. по цел „Сближаване“ в България.**

2) Член 98, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета от 11 юли 2006 година за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1260/1999 във връзка с общите принципи на правото на Съюза на добра администрация, на зачитане на правото на защита и на равните процесуални възможности

трябва да се тълкува в смисъл, че

ако в прието на основание член 99 от този регламент решение Европейската комисия установи нередност по смисъла на член 2, точка 7 от посочения регламент и с оглед на това определи финансова корекция на държава членка, компетентните национални органи трябва по правило да съберат неправомерно получените суми, като определят финансова корекция на бенефициера на средствата след провеждане на самостоятелна административна процедура, в хода на която този бенефициер трябва да може да изрази надлежно и ефективно становището си.

3) Член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз

трябва да се тълкува в смисъл, че

допуска национална юрисдикция да бъде обвързана от окончателно решение на Комисията, с което поради нередност се отменя изцяло или отчасти принос от фонд на Европейския съюз, когато разглежда жалба срещу националния акт, с който в изпълнение на посоченото решение се определя финансова корекция на бенефициера на средствата, като, ако има съмнения относно валидността на това решение, тази юрисдикция трябва да сезира Съда с преюдициално запитване за преценка на валидността му.

Jürimäe

Piçarra

Safjan

Jääskinen

Gavalec

Обявено в открито съдебно заседание в Люксембург на 30 януари 2024 година.

Секретар
A. Calot Escobar

Председател на състава
K. Jürimäe